

2. Honchar, L. V. (2015). *Rabota s roditeliami po probleme formirovaniia gumannykh roditelsko-detskikh vzaimootnoshenii* [Work with parents on the issue of formation of parent-child humane relationship]. *Vesnik Hrodzenskaha dzerzhaunaha universiteta im. Yanki Kupali* [Bulletin of the Grodno state university of Yanka Kupala], 2 (195), 90-96.
3. Yezhova, O. O. (2013). *Vykhovannia osobystosti u novii sotsiokulturnii realnosti* [Education of personality in the new socio-cultural reality]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], 7 (33), 69-75.
4. Lysenko, M. V. (2007). *Informatsiine suspilstvo yak teoriia i praktyka suchasnosti* [Information society as contemporary theory and practice]. *Visnyk natsionalnoho tekhn. universitetu Ukrainu «Kuivskiy politekhnichnyi instytut»* [Bulletin of National Technical University of Ukraine «Kiev Polytechnic Institute»], 2 (20), 23-26.

УДК 373.31:37.035.6

Т. Г. Грицив, м. Київ

ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВЩИНИ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

У статті визначені основні проблеми та тенденції виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки. Висвітлено сутність національного виховання як цілісної системи, його науково-методичні засади. На основі наукових джерел представлено теоретичні аспекти виховання ціннісного ставлення до Батьківщини та застосування засобів народної педагогіки. Окреслено шляхи впровадження інноваційних технологій та інтегрованих підходів, які мають ґрунтуватися на цінностях національної культури й народної педагогіки.

Ключові слова: національне виховання, патріотизм, Батьківщина, народна педагогіка.

Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у підростаючого покоління залежить від багатьох чинників, з-поміж яких: державна політика, національна культура, національний менталітет, народна мораль, народна педагогіка тощо, які визначають національний характер навчально-виховного процесу сучасної школи, потребують розроблення і

впровадження інноваційних технологій та інтегрованих підходів. Таке виховання можливе за умови ґрунтування на споконвічних загальнолюдських традиціях, цінностях національної культури й етнопедагогіки.

Концептуальні засади виховання ціннісного ставлення до Батьківщини знайшли відображення у Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), «Патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в умовах сучасних модернізаційних змін».

Складні обставини суспільно-культурного розвитку українського народу впродовж багатьох століть (втрата державності, заборона української мови і писемності, денационалізація, русифікація культури тощо) негативно позначилися на формуванні національних цінностей, національної гідності і самосвідомості, що спричинило комплекс меншовартісності, розмитість національної ідентичності, втрату зв'язку з рідною культурою.

Подолати зазначені негативні явища можливо через упровадження в освіту системи народної педагогіки та створених на її основі навчально-виховних програм, технологій, методик та проєктів. В умовах розбудови демократичної, правової, суверенної України актуалізується необхідність виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки, яка є основою національного виховання й виступає одним із дієвих етноформувальних та етнозбережувальних чинників.

Мета статті – на основі наукових джерел здійснити теоретичний аналіз проблеми виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки.

Кожен народ (нація, етнічна група) має свої освітньо-культурні традиції, на яких повинна ґрунтуватися національна школа.

Поняття «народ» (етнос, нація) – людська спільнота, яка відрізняється від інших власною самосвідомістю, окремою етнічною територією (батьківщиною), своєю мовою, культурою, характером, специфічними формами господарського життя [3, с. 37].

Видатний український педагог К. Д. Ушинський був серед перших, хто обстоював думку про ефективність народного виховання та вважав, що загальної системи народного

виховання для всіх народів немає, а тому у кожного народу своя особлива національна система виховання.

Національне виховання – це виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій виховній традиції, духовності; національне виховання є конкретно-історичним виявом загальнолюдського гуманістичного і демократичного виховання [5, с. 87].

Національна система виховання – це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді [10, с. 38]. Правильно організоване національне виховання формує повноцінну цілісну особистість, індивідуальність, яка високо цінує свою громадянську, національну й особистісну гідність, совість і честь (там само).

Головною тенденцією патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації [6, с. 17].

Ціннісне ставлення до Батьківщини знаходить пряме чи опосередковане вираження в системі національного виховання і є визначальним критерієм патріотизму, в якому українські дослідники виокремлюють три різновиди: етнічний (ґрунтується на почутті власної причетності до свого етносу, культури й історії), територіальний (ідентифікація себе з певною місцевістю), державницький патріотизм (його головна мета – виховання в дітей державницького, громадянського світогляду).

Ціннісне ставлення до Батьківщини взаємообумовлює у собі всі ці особистісні якості: етнічного, територіального та державницького патріотизму, який виявляється у моральному, інтелектуально-ціннісному та вчинковому ставленні молодшого школяра до природнього та соціального оточення, в якому він проживає.

Своєю чергою, наукове осмислення народної педагогіки як засобу сучасного виховання може слугувати ефективним джерелом національного самоусвідомлення підростаючого покоління та подолання кризових явищ у культурно-психологічній сфері, за умови, якщо забезпечуватиме формування ціннісного ставлення до Батьківщини з позиції високодуховної особистості.

У цьому контексті якісно нового осмислення набувають ціннісні ставлення до сім'ї, родини, громади як соціуму (школа, село, місто) зокрема, природного середовища, праці, надбань культури та мистецтва, що інтегрують всі ціннісні ставлення до Батьківщини на ґрунті потенціалу народної педагогіки.

Доцільною у цьому випадку є сформульована І. Бехом інноваційна виховна технологія, яка забезпечує, з одного боку, аксіологічний тип виховання, а з іншого – виховання розвивальне. «Під інноваційною виховною технологією розумітимемо систему теоретично обґрунтованих (на основі глибоких знань про психологію вихованця) й підтверджених практикою способів, прийомів, процедур розгортання гуманістичного спрямованого змісту та організаційно доцільних умов виховної діяльності, які забезпечують підвищення рівня духовно-моральної вихованості особистості як суб'єкта відповідних цінностей». Виховний шлях молоді особистості в індивідуальному сприйнятті повинен бути окреслений у антиномії: «Ти духовно недосконалий – ти духовно досконалий» [1, с. 8].

Історія педагогічної думки свідчить, що вагомі результати освіти та виховання досягаються тоді, коли в них домінують найкращі моральні цінності. Саме система народної педагогіки акумулювала у собі весь потенціал високих ціннісних орієнтирів, які були стрижневою віссю у формуванні світоглядної позиції народного виховання.

Через складність та багатогранність самого терміна «цінності» не існує однозначного його визначення, що ускладнює процес трактування поняття цінностей освіти і виховання.

Формування ціннісного ставлення молодших школярів до Батьківщини на основі народної педагогіки повинно виражатись у формі прояву ціннісного світогляду, який охоплює широку гаму ставлень між особистістю молодшого школяра та багатовіковим досвідом українського народу. Українська школа покликана забезпечувати виховання ціннісного ставлення до Батьківщини, максималізуючи впровадження у зміст освіти культурно-історичних надбань національного інтелекту і науки, мистецтва, традицій.

На другу половину XIX – початок XX століття припадає зародження і формування педагогічних поглядів щодо народної педагогіки у різнопланових аспектах її висвітлення – О. Духнович, К. Ушинський, І. Франко, М. Сумцов,

М. Костомаров, П. Чубинський, З. Кузеля, М. Грушевський, А. Малинка, А. Онищук, Д. Лепкий, О. Воропай; перша половина ХХ століття – Ф. Вовк, М. Грушевський, Н. Заглада, Є. Грицак, Г. Ващенко; та 60-ті роки ХХ – поч. ХХІ століття – О. Кравець, Є. Сявавко, Н. Гаврилук, М. Стельмахович, В. Борисенко, Р. Чмелик, М. Гримич, О. Івановська, І. Щербак, М. Маерчик та інші. Наукові напрацювання народознавчих, етнографічних, народно-педагогічних досліджень мають пряме чи опосередковане підґрунтя для формування ціннісних ставлень до Батьківщини, оскільки розкривають стереотипи та механізми передачі досвіду з метою виховання основних орієнтирів щодо моральних норм, правил та законів, вироблених народом протягом віків.

На межі 1920-х років в Україні реалізувалися ідеї становлення національної школи на основі професіоналізації, соціального захисту дітей, викладання рідною мовою, запровадження українознавчих предметів. У цих умовах початкова освіта розглядалася педагогами не лише як підготовка до засвоєння основ наук, а і як можливість залучення дітей до історико-культурної та етнографічної старовини, за допомогою якої учні усвідомлювали свою належність до української нації. Саме це видавалося місцевим освітянам найбільш дієвою зброєю проти тих негативних процесів, що відбувалися в українському суспільстві на початку 20-х роках ХХ століття. Ось як характеризував ситуацію відомий дослідник Східної України М. Сумцов «Самий багатий, чисельний по людині край Україна – був знищений гнобительством уряду, попсований зросійщеною школою – нижчою, середньою і вищою, пристосованими для того, щоб викоринити усіяке національне місцеve почуття і всяку національну місцеvu свідомість» [7, с. 3]. Учений надавав надзвичайно великого значення вивченню рідного краю в початковій школі, підкреслював, що особливо це потрібно в умовах, коли народ український хоче бути господарем своєї землі.

Народно-педагогічний потенціал представлений у працях багатьох українських вчених, класиків педагогічної думки, які створювали на його основі системи виховних ідей, навчально-виховні концепції (Г. Сковорода, Г. Ващенко, О. Духнович, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші).

Система ідей Г. Сковороди про виховання, освіту і навчання відіграла велику роль у подальшому розвитку вітчизняної педагогіки. Філософ вірив у невичерпні сили народу та вважав, що правильне виховання розкриває внутрішні його багатства.

Заслуга К. Ушинського у теоретичному і практичному доведенні, що народна педагогіка є золотим фондом педагогіки наукової. Педагог обґрунтував положення про пріоритет системи народного виховання, що генерує менталітет, характер, психологію, традиційну родинно-побутову культуру, спосіб життя.

Міркування і погляди К. Ушинського щодо ролі національного виховання мають фундаментальне значення для сучасності; наведемо деякі з них.

По-перше, почуття національного є вродженим, воно вічне, властиве кожній людині і помирає в людині разом з нею. Воно глибоко закорінене генетично у психіці індивіда і виявляє себе підсвідомо, навіть коли зазнає кровного змішання з чужорідними елементами.

По-друге, зважаючи на стійкість і органічність почуття національного в людині, К. Ушинський радить вихователів взяти його за основу системи виховання: «Є лише одна загальна для всіх природжена схильність, на яку завжди може розраховувати виховання: це те, що ми звемо народністю. Як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до батьківщини, і ця любов дає вихованню надійний ключ до серця людини і могутню опору для боротьби з її поганими природними, особистими, сімейними і родовими нахилами» [9, с. 75]. Педагог був переконаний, що любов до батьківщини має поєднуватись із знанням мови, мистецтв, народних традицій і звичаїв. Ним вперше було обґрунтовано поняття «малої батьківщини» і запроваджено батьківщинознавство як навчальний предмет у початковій школі.

Основним положенням педагогічної концепції І. Огієнка була ідея впровадження у зміст освіти національного компонента як важливого складника для формування поколінь освічених і культурних патріотів. Будучи вірним сином свого народу, І. Огієнко захоплювався народною виховною мудрістю, всебічно і глибоко її досліджував. Він був переконаний у тому, що рідна мова, історія, народне мистецтво, народні ігри, інші національні традиції, звичаї і обряди як основні засоби

етнопедагогіки мають надзвичайно важливе значення у навчанні і вихованні дітей. Засоби народної педагогіки втілюють у собі національну свідомість, духовність, вони є основою формування особистості [4, с. 20].

Ідея національного виховання, принцип народності виховання, освіти, школи – головні, центральні і визначальні чинники в педагогічній концепції С. Русової, що в методологічній площині виступають як основна закономірність розвитку освіти, школи, навчання й виховання.

У своїй праці «Виховний ідеал» Г. Ващенко формулює положення, які давали б можливість виховувати підростаючі покоління українців з метою досягнення «блага Батьківщини».

Педагог виокремлював патріотизм стихійний, несвідомий і свідомий. На думку вченого, «несвідома любов до Батьківщини полягає в тому, що людина органічно зростає з рідною природою, своїми землями, в першу чергу зі своєю родиною і сусідами, з національними традиціями, світоглядом і мовою. Ця любов, будучи навіть стихійною, несвідомою, часто досягає великої напруженості» [2, с. 138].

Така любов стає основою свідомої любові до Батьківщини, справжнього патріотизму. Справжній патріот любить свою Батьківщину такою, якою вона є, не відвертаючись від неї у щасті і в біді. «Справжній патріот, – писав Г. Ващенко, – не обмежується пасивною любов'ю до свого краю і народу, до його сучасного й минулого, до його мови й культури. Він активно працює для свого народу, прагнучи підняти його культуру й добробут, перетворювати його негативні риси й вдосконалювати риси позитивні. Для патріота дорога честь своєї Батьківщини, і він захищає її і словами і ділом... Кожний народ, як і кожна людина, має своє покоління. Справжній патріот мусить знати його і всі свої сили спрямовувати на здійснення цього покликання. Найвищою формою патріотизму є жертвенна любов до Батьківщини» [2, с. 138].

Поняття «патріотизм» у системі педагогічних координат В. Сухомлинського наповнилося конкретикою чітко визначених цінностей. До найважливіших із таких цінностей, як вважав учений, передусім належала відданість Батьківщині, народу, рідній землі, де відчуття рідної землі розпочинається з «малої Батьківщини».

В. Сухомлинський стверджував, що для кожної людини Батьківщина починається з чогось маленького, ніби

незначного і непомітного, «як груди матері, як її ласкавий дотик, як рідне слово», «рідний куточок, що втілює в собі живий образ Вітчизни». На думку педагога, патріотичне становлення полягає в тому, щоб цей куточок на все життя увійшов у душу кожної людини як перше животворне джерело, з якого вона починається.

Із принципом народності видатний педагог В. Сухомлинський тісно пов'язував ідеали морального виховання і визнання великої ролі традицій у їх здійсненні.

Моральні цінності народу він розглядав як надійний вічний ґрунт, на якому мають виховуватися покоління людей; цінності є основою виховання: «На мою думку, дуже важливо, щоб з дитинства в людини було духовне життя в світі моральних цінностей – святинь нашої ідеології, нашої Батьківщини, нашої історії, нашого народу. Суть духовного життя маленького громадянина повинна бути в захопленні, одухотворенні красою людини й красою ідеї, у прагненні стати справжнім патріотом, справжнім борцем. Той, хто живе у світі моральних цінностей, з малих років почуває себе сином Батьківщини» [8, с. 367].

Педагогічна спадщина В. Сухомлинського свідчить, що він був гарячим прихильником народної педагогіки і її пропагандистом, – це знайшло відображення у книзі «Батьківська педагогіка».

Досить широко у науковій літературі висвітлено проблему формування як історично усталених, так і нових чинників впливу на підростаюче покоління, аксіологічне поле з позиції етнопедагогіки, а саме: національно-культурні традиції народу (А. Бойко, А. Драгул), народознавчі основи виховання (М. Стельмахович, О. Столяренко, В. Струганський), виховні ідеали та сімейні цінності української сім'ї (О. Докукіна, В. Постовий, О. Семенов).

Зокрема, А. Бойко у методолого-теоретичному і практичному коментарі «Виховання людини: нове і вічне» стверджує, що під вихованням на національно-культурних традиціях розуміють процес відтворення у наступних поколіннях тих кращих якостей і рис, що були вироблені й перевірені українським народом упродовж всього періоду свого існування. Їх педагогічна сутність – у спрямуванні молодого покоління на особистісно й суспільно корисний шлях самовдосконалення і самотворення, формування власних ціннісних пріоритетів.

Слушною є думка М. Стельмаховича стосовно ідеального варіанта сучасної педагогіки – ним є той, що оснований

на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, передової практики навчання й виховання дітей в сім'ї. На переконання вченого, така інтеграція не означає позбавлення їх самостійності чи індивідуальних рис, оскільки, маючи багато спільного, вони все ж таки різняться.

Ця проблема розкривається у сучасних дисертаційних дослідженнях: виховання ціннісного ставлення до себе у старших дошкільників засобами народної педагогіки Слобожанщини (С. Світлична); формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства (М. Генік); виховання громадянських якостей у дітей старшого дошкільного віку на традиціях рідного краю (О. Стаєнна); формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю (К. Шевчук); традиції української етнопедагогіки як фактор формування національної самосвідомості молодших школярів (Г. Кловак), патріотичне виховання молодших підлітків у взаємодії сім'ї і школи (К. Журба).

Для нашої наукової розвідки цінним є дослідження М. Генік, присвячене формуванню морально-етичних цінностей молодших школярів засобами народознавства. Науковець обґрунтовує сенситивність молодшого шкільного віку до означеного процесу та морального становлення загалом.

У дослідженні К. Шевчук «Формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю» схарактеризовано ціннісне ставлення до рідного краю і визначено таке ставлення як інтегративну особистісну якість, що виявляється в моральному, інтелектуально-ціннісному та вчинковому ставленні молодшого школяра до природного та соціального оточення, в яких він проживає, його культурно-духовної спадщини, історичного минулого та етнічної своєрідності.

Теоретичний аналіз проблеми виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки свідчить про її актуальність в умовах сьогодення та необхідність вирішення. Потребують подальшого дослідження питання розроблення і впровадження методики формування ціннісних ставлень до Батьківщини на основі народного педагогічного досвіду, який акумулював у собі весь духовний потенціал виховної практики; та впровадження у виховний процес інноваційних виховних технологій, які ґрунтуються на традиційному устрої життя української нації. Для вирішення означеної проблеми необхідна методологічна та методична підтримка

вчителів і батьків, створення системи виховання у дітей ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки.

Література

1. Бех І. Д. Виховний процес в осягнутих глибинах / І. Д. Бех // Шкільний світ. – 2004. – № 5. – С. 3-41.
2. Ващенко Г. Виховання волі і характеру / Г. Ващенко. – Боффало-Мюнхен, 1957. – 385 с.
3. Залізник Л. Історичні витоки українців / Л. Залізник // Історія в школі. – 1996. – № 1. – 48 с.
4. Марушкевич А. А. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди І. Огієнка : посібник для студентів і вчителів / А. А. Марушкевич. – К, 1993. – 36 с.
5. Основи національно виховання / [за заг. ред. В. Г. Кузя, Д. Д. Руденка, З. О. Сергійчука]. – Київ, 1993. – 149 с.
6. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін : колективний посібник / [Бех І. Д., Киричок В. А, Журба К. О, Шкільна І. М., Назаренко Г. А.] ; кер. К. І. Чорна. – Київ, 2010. – 614 с.
7. Сумцов М. Слобожани. Історико-етнографічна розвідка / М. Сумцов. – Х. : Союз, 1918. – 240 с.
8. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5-ти т. Т. 2 / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – 670 с.
9. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори : у 2 т. Т. 1 / К. Д. Ушинський ; [за ред. О. І Пискунова (відповід ред.), Г. С. Костюка, Д. О. Лярдкіпанідзе ; пер. з рос А. С. Василенко]. – К. : Радянська школа, 1983. – 489 с.
10. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї / П. М. Щербань. – К. : Культурологічне ПП «Борівітер», 2000. – 258 с.

Т. Г. Грицив

Воспитание ценностного отношения к Родине средствами народной педагогики как научная проблема

Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины (9, ул. Берлинского, Киев, Украина)

В статье определены основные проблемы и тенденции воспитания ценностного отношения к Родине средствами народной педагогики. Освещена сущность национального воспитания как целостной системы, его научно-методические основы. На основе научных источников представлены теоретические аспекты воспитания ценностного

отношения к Родине и вопросы использования средств народной педагогики. Осуществлен поиск путей внедрения инновационных технологий и интегрированных подходов, основанных на ценностях национальной культуры и народной педагогики.

Ключевые слова: национальное воспитание, патриотизм, Родина, народная педагогика.

T. H. Hrytsiv

Formation of Value Attitude to Homeland by Means of Folk Pedagogy as a Scientific Problem

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (9 Berlynskooho Str., Kyiv, Ukraine)

The article identifies key issues and trends in education of value attitude to the homeland by means of folk pedagogy. It deals with the essence of national education as an integral system, its scientific and methodological foundations. Theoretical aspects of formation of value attitude to the motherland are represented; some issues of using folk pedagogy elements in educational process are considered. The author outlines ways of implementing innovative technologies and integrated approaches, which should be based on the values of national culture and traditional folk pedagogy.

Moral values are defined as basic form of educational influence aimed at creating value attitude of children to their homeland.

Keywords: national education, patriotism, homeland, folk education, value attitude.

References

1. Bekh, I. D. (2004). *Vyhovnyi protses v osiahnutykh glybynakh* [Educational process in the depths reached]. Kyiv: Shkilnyi svit.
2. Vashchenko, H. (1996). *Vykhovannia voli i kharakteru* [Education of will and character]. London: Bofalo-Mjunhen.
3. Zalizniak, L. (1996). *Istorychni vytoky ykraitsiv* [Historical origins of Ukrainians]. Kyiv.
4. Marushevych, A. A. (1993). *Prosvitnytska diialnist i pedahohichni pohliady I. Ohienka: posibnyk dlia studentiv i vchyteliv* [Educational activities and pedagogical views of I. Ohienko: a manual for students and teachers]. Kyiv.
5. Kuz, V. G. (1993). *Osnovy natsionalnoho vykhovannia* [Bases of national education]. Kyiv.
6. Bekh, I. D. *Systema patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v umovakh modernizatsiinykh suspilnykh zmin: kolektyvnyi posibnyk* [The system of patriotic education of children and youth in terms of social modernization: a collective manual]. Kyiv.
7. Sumtsov, M. (1918). *Slobozhany. Istoryko-etnografichna rozvidka* [Slobozhany. Historical and ethnographic research]. Kharkiv: Soiuz.

8. Suhomlynskyi, V. O. (1976). *Vybrani tvory: v 5 t.* [Selected works: in 5 volumes]. Kyiv: Radianska shkola.
9. Ushynskyi, K. D. (1983). *Vybrani pedahohichni tvory: u 2 t.* [Selected pedagogical works: in 2 volumes]. Kyiv: Radianska shkola.
10. Scherban, P. M. (2000). *Natsionalne vykhovannia v simi* [National education in the family]. Kyiv: Boryviter.

УДК 37.048.4:314.6

Л. А. Гуцан, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

Статтю присвячено інноваційним підходам до організації профільного навчання та професійної підготовки учнів в освітніх закладах. Здійснено аналіз суспільних передумов та різнорівневих причин, що стали поштовхом до активізації діяльності освітніх округів як нової соціально-педагогічної системи. Описано моделі профільного навчання за мережевої взаємодії навчальних закладів в освітньому окрузі, розкрито можливості діяльності освітніх округів як запоруки рівного доступу до якісної освіти кожної дитини.

Ключові слова: професійне самовизначення, профільне навчання, професійна підготовка, інноваційна модель, мережева взаємодія, освітній округ, рівний доступ.

Упровадження якісної освіти сьогодні – це не лише забезпечення певної суми знань, умінь, навичок і навіть компетентностей, які відповідають державним стандартам. Якісна освіта можлива лише за створення умов для побудови кожною дитиною індивідуальної освітньої траєкторії, що залежатиме від її здібностей, нахилів, уподобань, буде спрямована на розвиток, допомагатиме в самовизначенні та успішній самореалізації. Така освіта неможлива без профілізації старшої школи.

Останніми роками в освітній галузі відбуваються реформаційні процеси, спрямовані на досягнення рівня найкращих світових стандартів. Важливим кроком у цьому напрямі стала поява стратегічних освітніх нормативних документів: Концепції державної системи професійної орієнтації населення та нової редакції Концепції профільного навчання в старшій школі. У цих документах окреслено основи нової освітньої парадигми, орієнтацію на новий тип гуманістично-